

פרשת ואתחנן תש"ז

רש"י (שם)

(כו) ויתעבד ה' - נתמלא חמה: למענכם - בשבילכם, אתם גרמתם לי. וכן הוא אומר (תהלים קו לב) ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם: רב לך - שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן ומפציר. דבר אחר רב לך הרבה מזה שמור לך, רב טוב הצפון לך:

רש"י (שם)

(כא) התאנף - נתמלא רוגז: על דכריכם - על אודותיכם על עסקיכם: (כב) כי אנכי מת וגו' אינני עובר - מאחר שמת מהיכן יעבור, אלא אף עצמותי אינם עוברין:

דברים פרק ג

(כג) ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר: (כד) אֲדַנֵּי ה' אִתָּהּ הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבֹדְךָ אֶת גְּדֻלַּתְךָ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכַגְבוּרְתְּךָ: (כה) אֶעֱבֹרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבַּנּוּ: (כו) וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לָךְ אֵל תוֹסֵף דְּבַר אֵלַי עוֹד בְּדַבַּר הַזֶּה: (כז) עֲלֶה רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְשֹׂא עֵינֶיךָ מָה וְצַפְנָה וְתִימְנָה וּמִזְרְחָהּ וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

דברים פרק ד

(כא) וְה' הִתְאַנֵּף בִּי עַל דְּבָרֵיכֶם וַיִּשְׁבַּע לְבַלְתִּי עֲבָרִי אֶת הַיַּרְדֵּן וּלְבַלְתִּי בֹא אֶל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ לָתֵן לָךְ נַחֲלָה: (כב) כִּי אֲנֹכִי מֵת בְּאָרֶץ הַזֹּאת אֵינְנִי עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֹבְרִים וִירְשִׁיתֶם אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת:

במדבר פרק יד

(לב) וּפְגַרְיֶיכֶם אִתְּם יָפְלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה: (לג) וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם עַד תִּם פְּגַרְיֶיכֶם בַּמִּדְבָּר: (לד) בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְחֹתֶם אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לִשְׁנֵה יוֹם לִשְׁנֵה תִשָּׂאוּ אֶת עֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּדְעֶתֶם אֶת תְּנֹאֲתֵי: (לה) אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יִקְרָא:

דברים פרק א פסוק לו

גַּם בִּי הִתְאַנֵּף ה' בְּגִלְלַתְּכֶם לֵאמֹר גַּם אִתָּהּ לֹא תֵבֵא שֵׁם:

רמב"ן (שם)

(לו) גם בי התאנף ה' בגללכם - יאמר הנה חטאתיכם אשר עשיתם בעת ההיא במרגלים מנעו מכם הארץ הטובה, ועוד הוספתם לחטוא בפעם אחרת עד שמנעתם גם אותי מלעבור. כי רצה להזכיר יחד עונש כל הנמנעים מעבור אל הארץ, כי הכל בגרמת עונותיהם. וכדי שיזכיר כאן ענין יהושע כי הוא יעבור מפני שמלא אחרי ה' כחברו, ויזכה עוד שינחיל הארץ לדור השני בעבור שנענש משה ונגזר עליו שלא יעבור. והנה הזכיר כל המעשה ההוא זולתי מגיפת המרגלים עצמם. וגם לא הזכיר הדבה, כי לא ידבר בגנאי היחידים, אבל יוכיח את הרבים שכולם חטאו וכולם נענשו: וטעם בגללכם - כי רבו בני ישראל את ה' וגו' (במדבר כ יג), ואירע כל זה בעבור מריבתכם. או ירמוז, שהיה הכעס על משה ועל אהרן כאשר הכו הסלע פעמים לפני העם ולא עשו כאשר נצטוו, והעם הרהרו בדבר, והוא מה שאמר (להלן לב נא) על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל, שלא היה העונש אלא מפני שהיה הדבר בתוך בני ישראל שלא נתקדש הכבוד לעיניהם. וכך אמר בספרי (האזינו ט), על אשר מעלתם בי (שם), אתם גרמתם למעול, על אשר לא קדשתם אותי, אתם גרמתם שלא לקדש אותי, כאשר מריתם פי (במדבר כז יד), אתם גרמתם למרות את פי. עשו כל הלשונות יוצאים אל ישראל, וכבר פירשתי הענין (שם כ ח):

אור החיים (שם)

לֹא גַם בִּי הִתְאַנֵּף ה' בְּגַלְלֵכֶם וּגְוִי. וְקִסָּה וְהִלֵּל לֹא מֵיָמֵינוּ שֶׁהִתְאַנֵּף ה' עַל מִשָּׁה זַעַן הַמֵּרְגְּלִים, וְרַמְזִין פִּירֵשׁ וְאָמַר וְעוֹד הוֹסֵפֶתָם לְהִרְעֵ פֶעֶס אַחֲרַי עַד שֶׁגִּרְמַתְתָּם לְהִתְאַנֵּף בִּי, עַד כֵּאֵן:

וְאִין דְּנָרְוֵי נִרְאִים כִּי רֹאֲנֵי שְׁעֲדִין הוּא מְדַבֵּר זַעַן הַמֵּרְגְּלִים, שֶׁכֵּן אָמַר הַכְּתוּב אַחֲרֵי זֶה וְטַפְסֶכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם וּגְוִי עַד סוֹף הַפִּרְשָׁה וְהוּא מְדַבֵּר זַעַן הַמֵּרְגְּלִים, וְלִמָּה הַפְּסִיק בְּתוֹךְ הַעֲנִין זֶשׁלֵּא כַּעֲנִין, וְמָה שֶׁהֲלִין הַרֵב שְׂרָפָה לְהַזְכִּיר יַחַד הַנְּמוּנִים מַעֲבֹר הָאָרֶץ שֶׁהֵם הָיוּ גִרְמָא לֹא, לֹא יִדְעֵנִי מָה הַנֶּאֱמָר יֵשׁ סָה:

וְהַבְּכוֹן הוּא עַל פִּי דְנִרְיָהִם ז"ל שֶׁאָמְרוּ (מַדְרִי טו כ) זַפְסוּק וַיִּכְּבוּ הַעַם בְּלִילָה וּגְוִי, (מַדְרֵי יד א) קִבְעוּ בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת, כִּי לִיל ט' בָּבֶל הֵימָּה שָׁבוּ נַחֲרַב הַבַּיִת, וְאָמְרוּ עוֹד טו שֶׁאִם הָיָה נִכְנָס מִשָּׁה לְאָרֶץ וְהָיָה זִנְיָה בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיָה הַבַּיִת נַחֲרַב, שֶׁאִין אֲוִמָּה וְלִשׁוֹן נִגְעַת זֵו, וְאָמְרוּ עוֹד (שִׁחָר טו, ע) זַפְסוּק מִזְמוֹר לְאַסֵּף אֱלֹהִים בָּאוּ גִוִים וּגְוִי, וְז"ל קִינָה מִבְּעֵי לֵיָהּ, אֲלֵא עַל שֶׁהִשְׁלִיךְ חַמְמוֹ עַל עֵינַי וְאֲנִיִּים:

מִבְּעֵתָה אִם הָיָה נִכְנָס מִשָּׁה לְאָרֶץ וְהָיָה זִנְיָה בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ, וְלִהְשִׁיךְ חַמְמוֹ עֲלָיו לֹא אֲפֹשֶׁר כְּזוֹכֵר, וְיִסְרֵף אֶף ה' בְּשׂוֹאֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה כְּלִינֹס זַמְקוֹס חוֹרֵן הַבַּיִת, לֹא גִזַּר ה' בְּגוֹרַת הַמֵּרְגְּלִים גַּם עַל מִשָּׁה שִׁמּוֹת מְדַבֵּר ין:

וְהוּא אֲוִמְרוּ גַם בִּי הִתְאַנֵּף ה' בְּגַלְלֵכֶם, פִּירוּשׁ בְּגִלְגוּל דְּנִרְיָים שְׁלֵכֶם, כִּי אִם לֹא הָיָה עוֹן הַמֵּרְגְּלִים וְהָיוּ נִכְנָסִים, אֲפֹשֶׁר שֶׁהָיָה נִכְנָס מִשָּׁה עִמָּהֶם, וְהָגַם שִׁנְיָה בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ אִין מִיָּהוּשׁ כִּי לֹא נִסְגַּר בַּחֲנִינֵי הָרַע, וְהָיוּ עוֹמְדִים זַדְקָם בְּאָרֶץ, אֲלֵא מֵאֲמַנְעוֹת עוֹן מֵרְגְּלִים גְּבִרָה יד רַשְׁעָה יִדְעֵ ה' כִּי לֹא יַעֲמְדוּ זַדְקָה, וְאֵל וְלֵמַד מִסִּירַת הָאִיזוֹ:

וְאִם תֵּאֱמַר וְהִלֵּל רֹאֲנֵי שְׁמִיתָ מִשָּׁה הִימָּה עַל מִי מְרִיבָה, כִּנֵּר כַּחֲמֵי שֵׁם (מַדְרֵי כ ה) שֶׁאִם מִשָּׁה הָיָה מִקְדָּשׁ שְׁמוּ יִתְבַּרְךָ הָיָה יִשְׂרָאֵל מְחִירִים לְטִהַרְתֶּם שֶׁהָיוּ זֵו קוֹדֵשׁ חֲטָא הַמֵּרְגְּלִים, זַאֲמַנְעוֹת קִדּוּשׁ ה' הַגְּדוֹל, וְהָיָה ה' מְחִיר שְׂבֻעַת מִשָּׁה, וְהָיָה נִכְנָס לְאָרֶץ וַיִּזְנֶה בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ מִכּוֹן לְשִׁמּוֹ עוֹלָמִים:

תורת החיד"א לדברים סימן מ

גַּם בִּי הִתְאַנֵּף ה' בְּגַלְלֵכֶם גַּם אֲתָה לֹא תִבָּא שֵׁם. יֵשׁ לְדַקְדָּק אֲמָאי הַכְּנִיס בִּין הַדְּבָקִים בְּתוֹךְ עֲנִין הַמֵּרְגְּלִים מָה שְׂגוֹר עֲלָיו עַל מִי מְרִיבָה, שֶׁהָיָה אַחֲרֵי כֵךְ חוֹר לְעֲנִין הַמֵּרְגְּלִים דְּכַתִּיב וְטַפְסֶכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם וְכֵר. וְעוֹד אִיךְ קָאֵמַר בְּגַלְלֵכֶם, וְהָיָה הַיִּזְוָה הַגּוֹרָה בְּעִבּוֹר מִי מְרִיבָה. זֶה אֲפֹשֶׁר לִישָׁב דְּנָקֵל הָיָה לְכַפֵּר לוֹ ה' עַל חֲטָא מִי מְרִיבָה, לֹאֵל שֶׁבִּשְׂבִילֵם לֹא כִּיפֵר לוֹ וְכִמּוֹ שֶׁאֵמַר וַיִּתְעַבֵּר ה' כִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי. וְהַפְּשׁוּט בּוֹה הוּא לְפִי שֶׁאֵמַר אִם יִרְאָה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים, הוֹצִיךְ לֹמַר זוֹלַתִּי כִּלֵּב וְלוֹ אֲתָן אֶת הָאָרֶץ, וְאִם אַחֲרֵי זֶה הָיָה אֲוִמְרוּ וְטַפְסֶכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הָיָה גְרִיעוֹת לִיהוֹשֻׁעַ, וְלַחַת כְּבוֹד לִיהוֹשֻׁעַ הוֹצִיךְ לֹמַר גַּם בִּי הִתְאַנֵּף וְכֵר יְהוֹשֻׁעַ בֵּן נוֹן הַעוֹמֵד לְפָנֶיךָ וְכֵר:

וְיִחַר נִרְאָה לֹמַר כִּמּוֹ שֶׁכַּתְּבוּתֵי בְּעִינֵינוּ בְּסִפְרֵי הַקְּטָן רֹאשׁ דּוֹד פִּרְשַׁת קֶרַח מִשֵּׁם רַבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם ת"ו בְּכֹתֵב פְּסוּק פִּרְשַׁת שִׁלַח בְּגוֹרַת הַמֵּרְגְּלִים וּפְגִירִים אֲתָם יִפְלוּ בְּמַדְבַּר וְכֵר, אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי אִם לֹא זֹאת אַעֲשֶׂה וְכֵר בְּמַדְבַּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יִמּוּתוֹ, שֶׁהַכּוֹתֵב שְׁמוּסָב לְמִשָּׁה וְאֶהְרִן אֲשֶׁר אֵלֵיהֶם הָיָה הַדִּיבּוֹר, אֲמַר וּפְגִירִים אֲתָם מִשָּׁה וְאֶהְרִן יִפְלוּ וְכֵר, אִם לֹא זֹאת אַעֲשֶׂה שְׂגַם אֲתָם תִּסְתַּלְקוּ בְּמַדְבַּר, אִם כֵּן תְּהִיָּה הַגּוֹרָה בְּמַדְבַּר הַזֶּה יִתְמוּ כְּעוֹלָם הַזֶּה וְשֵׁם יִמּוּתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא אֲבָל עַל יְדֵי זֶה שֶׁאֲתָם תְּהִיָּה עִמָּהֶם הֵם בְּאִים לְעֵתִיד לְבֹא זֶה תוֹרֵף הַדְּבָרִים בְּקִיצוֹר עֵינֵי שֵׁם בְּאוֹרֶךְ. וְנִמְצָא דְּבַגּוֹרַת הַמֵּרְגְּלִים שֵׁם מִמֶּשׁ נִגְזוֹר עַל מִשָּׁה רַבִּינוּ לְהַסְתַּלֵּק בְּמַדְבַּר, כִּדִּי שֶׁלֹּא יִתְקִיִים בְּדוֹר הַמַּדְבַּר בְּמַדְבַּר יִתְמוּ וְשֵׁם יִמּוּתוֹ. זֶה שֶׁאֵמַר גַּם בִּי הִתְאַנֵּף ה' בְּגַלְלֵכֶם לֹאֵמַר כְּלוֹמַר בְּשִׁבִיל אֲמִירָה אֲחַת דְּהֵינּוּ וְשֵׁם יִמּוּתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא שֶׁלֹּא יִתְקִיִים בְּגַלְלֵכֶם, הִתְאַנֵּף נִרְאָה כְּכּוֹעֵס בְּמִי מְרִיבָה, אֲבָל הָעִיקָר בְּלִבּוֹד הָיָה בְּגַלְלֵכֶם לֹאֵמַר, בְּעִבּוֹר אֲמִירַת וְשֵׁם יִמּוּתוֹ גּוֹר גַּם אֲתָה לִרְכוּת אֶהְרִן לֹא תִבּוֹא שֵׁם, וְנִמְצָא דִּיפָה דִּיכֵר הַכְּתוּב וְכּוֹמְנוּ דִּיכֵר כְּמִבּוֹאֵר דּוֹק הֵיטֵב. (פְּנֵי דוֹד)

Rabbi Brovender's Parsha Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts,
or to sign-up to receive sources in advance.